

Virtuelt læringsmiljø fastholder elever på EUD.

Af Jens Jørgen Jørgensen, itai, med støtte fra medlemmer af Combars projektgruppe.

Det var fedt at arbejde med koblingsopgaver. Der var tæt kontakt med læreren. Det styrkede relationen mellem den praktiksvarlige og mig (eleven). Og vi elever kommunikerede en masse (under praktikopholdet).

Sådan siger en grønlandsk tømrerelev, der har fulgt et særligt forløb, der udspringer af projektet COMBAR. Som svar på et markant frafald, ikke mindst i praktikperioden, har man i projektet arbejdet fokuseret på at skabe sammenhæng mellem skole og praktik ved at benytte såkaldte koblingsopgaver, der løses af eleven i dialog med netværket: læreren, den praktikpladsansvarlige og andre elever. Som citatet antyder, så bærer det frugt.

Hvordan kan frafald reduceres og trivslen øges? COMBAR har nogle bud, som vi mener, kan bruges og inspirere på danske såvel som udenlandske erhvervsskoler.

Det virtuelle læringsmiljø (VLM) danner rammen om alle aktiviteter fra opgaveaflevering til samarbejde aktørerne i mellem. Det er et ankerpunkt i CombarLearningConcept (CLC), en virtuel arbejdsplads, der binder aktiviteter og aktører, lærer, elev(er), og praktiksvarlig sammen i et netværk og arbejdsfællesskab, der udgør et sikkerhedsnet under eleven i praktikperioden – og i andre perioder, hvor denne måtte være forhindret i at møde i skole.

Vi vender tilbage til VLM, når vi har kigget nærmere på nogle af de bærende ideer.

Identificere styrker, svagheder og potentielle barrierer.

Læreren og eleven identificerer gennem observationer i selve undervisningen, interview og samtaler elevens styrker og svagheder, inden eleven skal i praktik. Essensen skrives ned i en log. Det er naturligvis ikke befordrende at benytte udtryk som svagheder og barrierer i selve processen, hvor aktørerne bør formulere styrker og udfordringer med vægt på, hvordan disse kan tackles og overvindes.

Loggen giver en bevidsthed om potentielle hindringer og tjener som afsæt for lærer og elev til at forholde sig til dem, til at eliminere dem, inden de opstår, eller have en idé om hvad der skal gøres, hvis de gør. Der kan være tale om en bred vifte af udfordringer, der spænder fra fagudtryk og tegningsforståelse til manglende mødedisciplin (arbejdspladskultur). Denne viden er lærerens og elevens nøgle til at planlægge den enkelte elevs læringsproces under praktikophold. Processen stimuleres og bindes sammen af en såkaldt

COMBAR

COMBAR er ikke en militærenhed men et EU-støttet projekt:

COMMunicative BARriers, developing pedagogical e-methodology and e-tools to overcome communicative barriers to the delivery of VET to remote and peripheral regions.

Projektet har fokus på elever, der bor fjernt fra uddannelsesinstitutioner og som ofte også har kulturelle og sociale problemer samt sproglige barrierer, idet de skal tilegne sig en uddannelse på et andet sprog end deres modersmål. Projektets koncept er udarbejdet med udgangspunkt i det grønlandske erhvervsskolesystem og testet i to forløb med henholdsvis tømrerlærlinge og hg-elever.

Det komplette koncept, CombarLearning-Concept, vil være at finde på www.combar.gl, november 2008. Her er masser af stof: beskrivelse af aktørernes roller, guides, metoder og værktøjer, der omfatter emnerne i denne artikel og meget mere.

koblingsopgave, der tager én eller flere af de afdækkede udfordringer op og prøver at bringe elevens styrker i spil.

I CLC indgår denne afdækning som en naturlig praksis, der påbegyndes tidligt i elevens eud-forløb. Som støtte for læreren (og eleven) er der udarbejdet metoder og værktøjer de kan tage afsæt i. Fx interviewguide og retningslinjer for arbejdet med logbogen.

Slå bro mellem teori og praksis - koblingsopgaver.

I projektets begyndelse foretog man en sondering af eud-elevens oplevelse af deres uddannelse. Den viste bl.a., at en stor del af de grønlandske elever ikke kan se en tydelig sammenhæng mellem teori og praksis og skole- og praktikophold. Det er en opfattelse, de deler med elever i mange andre lande. Det må ses som en væsentlig barriere, da mange jo netop vælger en erhvervsuddannelse, fordi de forventer at vægten ligger på det praktiske, det udførende.

Combars testforløb bekræfter, at de såkaldte koblingsopgaver kan bygge bro mellem teori og praksis og mere end det. En god koblingsopgave udarbejdes med læreren som den drivende kraft i et samspil med elev og den praktikanvarlige, der skal kunne præge den, anerkende værdien af den og give eleven plads til at arbejde med den under praktikopholdet.

Koblingsopgaven vil udover et fagligt og/eller et holdningsbearbejdende element virke som sikkerhedsnet, idet den underbygger samarbejdet mellem elev, praktikanvarlig og lærer. Dialogen omkring opgaveløsningen giver læreren og den praktikanvarlige gode muligheder for at stimulere elevens styrker og spotte eventuelle knaster, tage dem op og få høvlet dem væk.

Det kan være nødvendigt, men er det langt fra altid, at udfærdige individuelle koblingsopgaver. Ofte vil et bredt udsnit af eleverne have glæde af den samme opgave.

Det er vigtigt at holde sig for øje, at koblingsopgaven tjener flere formål. Dels kan den omhandle et fagligt aspekt eller holdninger, som eleven har behov for at arbejde med, dels skal den virke som det kit, der gør at aktørerne i netværket bindes sammen og har en løbende konstruktiv og problemløsende dialog under praktikopholdet – eller under andet "fravær" fra skolen.

"Det lyder kompliceret og meget akademisk" vil nogen måske tænke. Det er det ikke. Naturligvis er der noget arbejde i at afklare processen og forudsætningerne, fx at sætte tid af til opgaven for alle parter vedkommende, men selve koblingsopgaverne kan være ganske simple – og stadig have stor effekt.

Alene det faktum, at aktørerne fører jævnlig dialog, har anerkendt betydningen af dialogen og har formuleret "barriererknuser-målsætningen", er befordrende for succes i praktikopholdet.

Fagudtryk – simpel opgave, stor virkning

Elever i testforløbet viste sig at være gode til at udføre opgaver, når de først havde forstået opgaven. De havde svært ved at tale præcist om opgaveudførelsen, fordi de ikke kendte de korrekte fagudtryk for de værktøjer, der skulle bruges, eller de emner der skulle konstrueres eller bearbejdes. De fik simple koblingsopgaver, der gik ud på at definere fagudtryk med kort beskrivelse og billede. Opgaverne løste de under praktikopholdet i samarbejde med den praktikanvarlige og den ansvarlige lærer. Om opgaven har sin be-

rettigelse i den danske kontekst, kan vi ikke afgøre, men der skal kun lidt fantasi til at omsætte den til andre lignende og særdeles konkrete opgaver.

Eleverne fik styrket deres selvtillid og følte, at de også rykkede på den mere teoretiske del, mens de var i praktik. Ikke så ringe endda.

Elevens styrke skabte overblik for virksomheden

En stærk HG-elev fik øget udbyttet af sit praktikophold ved at løse en koblingsopgave, der tog udgangspunkt i hans kompetencer i brug af Excel. I samarbejde med praktikpladsen udarbejdede lærer og elev en opgave: opret en database over elever i praktik, og hvilke opgaver de skal løse. Det skabte synergi og begejstring. Og resultatet anvendes stadig, nu hvor eleven har forladt virksomheden.

Engelskopgave førte til gode relationer mellem elev og praktikplads

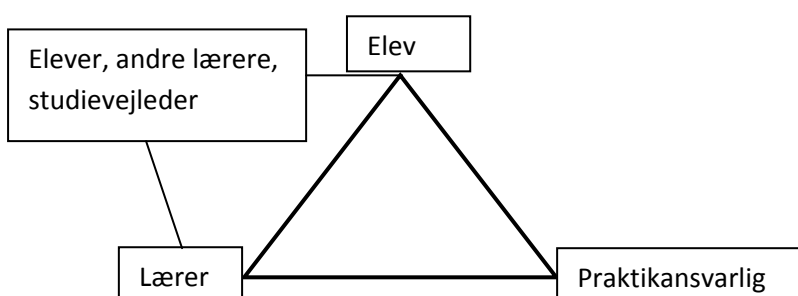
HG-eleven skulle under sit praktikophold udarbejde en dansk-engelsk ordbog med nøgleudtryk sideløbende med de øvrige arbejdsopgaver, hun skulle løse for virksomheden. Arbejdet med terminologien bar hurtigt frugt og blev betragtet som meget relevant af virksomheden. Ikke stort eller prangende, men eleven fik vendt en udfordring til et arbejdsområde, hun kunne få hjælp til af virksomheden, og som hun ikke skulle skamme sig over eller bruge ufrugtbar energi på at dække over.

Problemer med arbejdspladskultur – vend perspektivet

Hvis eleven har problemer med at forstå arbejdspladskultur, fx nødvendigheden af at møde til tiden, kan en opgave fx bestå i, at eleven ud fra nogle stikord kort skal formulere, hvilke konsekvenser det har, når folk møder for sent eller udebliver uden besked. Løftet pegefinger? Måske, men det tvinger eleven til at se et problem i et bredere perspektiv – en øjeåbner. Den samme øvelse kan gøres med ansvar, hvor man flytter perspektivet, fx ved at stille spørgsmålet: hvis du havde en virksomhed, så noter her ti krav, du ville stille til dine ansatte.

Netværk – samarbejde mellem hovedaktører

Etablering af et netværk, der har klare mål og opgaver er en grundpille i CLC.

I kraft af det virtuelle læringsmiljø er samarbejde og dialog mulig, uanset hvor aktørerne befinder sig. Det kan finde sted efter den aftalte plan, og når et akut behov opstår. Netværket spiller en afgørende rolle med hensyn til at stimulere elevens styrker og eliminere forhindringer. De tre parter er i kontakt med hinanden to og to eller alle tre, alt efter behov. Dialogen kan være synkron, via chat, videokonference, Skype, telefon eller lignende, eller asynkron i form af indlæg i fora og SMS-beskeder.

Når eleven fx skal aflevere en opgave om tegningsforståelse, kan det spænde således af. Eleven får en venlig påmindelse fra læreren via sms om, at han skal huske opgaveaflevering den kommende fredag. Han laver et udkast til en løsning og gennemgår den med den praktikanter, inden han afleverer den i det virtuelle læringsmiljø. Læreren følger op med en kort kommentar og inviterer til virtuelt møde. I det virtuelle konferencerum uddyber læreren sin feedback ved at kalde opgaveløsningen frem og annotere på den, mens han er i dialog med eleven.

Netværkssamarbejdet fordrer at den praktikanter anerkender ideen og værdien i, at eleven får tid til at løse koblingsopgaven i praktikperioden sideløbende med de opgaver, han i øvrigt skal løse.

Erfaringerne fra Grønland viser samstemmende, at virksomhederne er meget positive over for denne fremgangsmåde. De sætter gerne ressourcer af og engagerer sig. Læreren skal være villig til at påtage sig en rolle, der går videre end det faglige – en rolle som proceskonsulent, selv om han naturligvis ikke, hverken ressource- eller kompetencemæssigt, vil være i stand til at bidrage til løsning af allehånde problemer.

Men blot det at de bliver taget op kan virke befordrende, ligesom det giver mulighed for at pege på andre hjælpere, fx en studievejleder. Eleven skal for sit vedkommende være bevidst om de grundlæggende ideer i netværkssamarbejdet og inden praktikopholdet være fuldstændig bevidst om hvilken rolle, der forventes.

Det er den gamle kending med ansvar for egen læring, der her får et stimulerende tilsnit, da det er hjælp til selvhjælp, hvis eleven får følelsen af, at det er godt at sige til og bede om hjælp til at få slebet "knastehøvlen".

Det Virtuelle LæringsMiljø (VLM) – omdrejningspunktet

Projektet har udarbejdet et udførligt forslag til, hvordan man kan bygge et VLM, der understøtter de aktiviteter, vi har beskrevet. Det skal bemærkes, at der i forslaget er flere aktører, end der er nævnt i denne artikel, bl.a. en lokal vejleder, der formentlig ikke har relevans i en dansk sammenhæng. Det sigter til, at man i mange grønlandske byer har et vejledningscenter, hvor der er ansat vejledere, der har kendskab til uddannelsessystemet. De kan gå ind og støtte elever, der er i praktik langt fra skole og hjemegn og stille pc og internet til rådighed.

Vi mener dog ikke, at det forstyrrer læsningen. Det er enkelt at omsætte forslaget, så det passer til en dansk Erhvervsskole og sammenhæng.

Processen, forudsætninger

Der er blevet talt og skrevet meget om ledelsesforankring, omstillingsparathed, ansvar for egen læring og nødvendigheden af brugervenlige, stabile it-værktøjer, når man ønsker at tilrettelægge undervisningsforløb fleksibelt med støtte i et VLM. CLC er ingen undtagelse, men det er vigtigt at understrege, at konceptet lægger op til at blive tilpasset, og at man kan begynde småt. CLC forsøger at give svar på relevante spørgsmål: Hvad er de forskellige aktørers ansvar? Hvordan introducerer man aktørerne til konceptet? Hvordan tilrettelægger man forløbet? Hvordan afdækker man styrker og svagheder? – mm.

Hvad angår forudsætninger, så peger Bygge- og Anlægsskolen i Sisimiut i deres evaluering på to meget væsentlige aspekter. Det er vigtigt, at der findes en meget klar og kortfattet præsentation af konceptet til de forskellige aktører. Der bør være en guide, der beskriver, hvordan implementeringen finder bedst sted.

Har vi ressourcer nok til det - kunne man sluttelig spørge? For det første kan man folde ud i små overskuelige bidder og løbende gøre sig erfaringer. For det andet kan man stille modspørgsmålet: bruger vi ressourcerne rigtigt, hvis en fremgangsmåde som CLC beskriver, kan reducere frafald?

Det er givet, at man som i al tilrettelæggelse af fleksibel læring må tænke i at flytte ressourcer fra traditionel undervisning til tilrettelæggelse, organisering og støtte af læreprocesser, hvor eleven tager et større ansvar og i højere grad driver processen selv. Igen en gammel kending, men resultaterne fra Grønland er opløftende og fortjener at blive udbredt.